DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh40167>

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 14.12.2019
Kabul Tarihi: 11.04.2020
On-line Yayın: 30.04.2020

Article Type: Research article
Submitted: 14.12.2019
Accepted: 11.04.2020
Published Online: 30.04.2020

Atıf Bilgisi / Reference Information

Yazıcı, H. (2020). Uluslararası Barışa Bir Engel Olarak Terörizm. *Journal of History School*, 45, 1312-1325.

ULUSLARARASI BARIŞA BİR ENGEL OLARAK TERÖRİZM

Hanefi YAZICI¹

Öz

Bu araştırmanın amacı uluslararası barışa engel olan terör rantı konusunu ele almaktır. Çalışma dünya genelinde yaygın bir hale gelen terörizmin bir savaş endüstrisi doğurduğu iddiasındadır. Araştırmanın ikinci iddiası, bu savaş endüstrisinin terör gruplarını meydana getirdiğidir. Çalışmanın son iddiası ise, söz konusu terör gruplarının uluslararası barışı engellediğidir. Savaş endüstrisi sadece profesyonel askerleri kapsayan bir durum olmaktan çıkıp tüm toplumu kuşatmaya başlamıştır. Özellikle çocuklara yönelik geliştirilen savaş oyunları, savaş filmleri, müzikleri ve gösterileri ile savaş ve ölüm olgusu sıradanlaştırılmıştır. Araştırma bu çerçevede özelden genele tümevarımsal bir yöntem ile hazırlanmıştır. Bu bağlamda eklektik bir metotla örneklemeler üzerinden bütüncül bir çalışma oluşturulmuştur. Araştırma neticesinde görülmüştür ki, uluslararası sistem kendini tehdit edebilecek mekanizmalarla mücadele etmedikçe uluslararası barışa her daim uzak kalacaktır. Uluslararası terörizmle mücadele nedeniyle silahlanma yarışının sürekli artması nedeniyle ortaya radikal terör grupları çıkmıştır. Uluslararası aktörler terör gruplarına yönelik henüz ortak bir tavır ya da eylem sunamamıştır. Çalışma bu konuyu gündeme taşıyarak literatüre katkı sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Savaş Endüstrisi, Uluslararası Barış, Terör Grupları, Silah Yarışı

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Bandırma Onyedİ Eylöl Üniversitesi, İ.İ.B.F. Uluslararası İlişkiler Bölümü, Devletler Hukuku Anabilim Dalı, hyazici@bandirma.edu.tr, Orcid: 0000-0002-8099-0491

Terrorism as a Major Obstacle to International Peace

Abstract

The aim of this study is to focus on who does benefit from terrorism. The study claims that terrorism has become common around the world and also created a war industry. The second claim of the study is that this war industry created terror groups. The last claim of the study is that these terror groups prevent international peace. The war industry has begun to involve not only professional soldiers but also the whole society. Especially war games and films for children including music and shows have made war and death facts ordinary. In this context, the article has been prepared by an inductive method from the specific to the general. Thus, a holistic study has been conducted through an eclectic method. As a result of the research the article presumes that unless the international system combats the mechanisms that can threaten itself, international peace will always be kept away. Unfortunately, terror groups have come into the picture because of the continuous increase in the arms race due to the fight against international terrorism. So far, international actors have not offered a common attitude or action towards extremist terror groups yet. The aim of this study is to contribute to the literature by bringing up this issue to the agenda.

Keywords: Terrorism, War Industry, International Peace, Terror Groups, Arms Race

GİRİŞ

Terör kelimesi Latince de “bilinmeyen ve öngörülemeyen bir tehlike karşısında duyulan aşırı korku, endişe, dehşet” anlamına gelen “terror” kelimesinden türemiştir (Yayla, 1990: 335-385). Terörün siyasi bir terim olarak anılması Fransız Devrimi ile olmuştur. Terör için kısaca hukuk dışı yollarla yapılan şiddet eylemi; terörizm için ise, amaca ulaşmak için şiddeti kullanan bir strateji diyebiliriz. Bu nedenle her türlü şiddet eylemi terör olarak tanımlanabilir. Ancak siyasi amaçlara dayanmayan terör eylemleri organize suç hareketleri olarak ele alınmalıdır. Bu noktada terör eylemleri terörizmden ayrılmaktadır.

Terörizmin en önemli işlevlerinden biri reklamdır. Yani terörizm için sadece şiddet değil propaganda da önemlidir. Şiddetin hedefi olan kişiler sembolik anlamı olan hedefler arasından seçilerek mesaj verilir. Terörizm, baskı veya propaganda yapma önceliklerine göre ana kitleyi terörün hedefi yaparak istekler için bir araç haline dönüştürebilir. Ayrıca, uluslararası hukukun terörizme ilgi göstermesi, terör eylemlerinin uluslararası boyut kazanması sebebiyledir. 11 Eylül Saldırıları ile terörle savaş ulusal sınırları aşmış ve ABD’nin teröre karşı ortak savaş kampanyası ile küreselleşmiştir.

Politik sebeplerden dolayı terör ve terörizm kavramlarının hala genel kabul gören uluslararası ortak bir tanımı yoktur. Çıkarlarına göre bir devletin terörist

ilan ettiği kişi başka bir devlet tarafından 6zg6rl6k savaşçısı olarak g6r6lmektedir. Yaser Arafat 1994 Nobel Barış 6d6l6n6 aldığında 6zg6rl6k Savaşçısı, fakat 2000 yılında Filistin’de ayaklanma planladığı iddiasıyla da ter6rist olmakla suçlanmıştır (Los Angeles Times, 2004). Silahlı bir grubun, bir ter6r 6rg6t6 m6 yoksa bir ulusal bağımsızlık hareketi mi olduğu devletlerin siyasi tercihlerine bağılıdır. 6rneğın, Suriye de PYD (Demokratik Birlik Partisi) ter6r 6rg6t6 ABD ye g6re ter6r 6rg6t6 değıldir. DAEş (Irak şam İşlam Devleti) ile m6cadele ettiğini iddia eden ABD en son Rakka operasyonunu PYD ile yapmış ve Rakka’da PKK (K6rdistan İşçi Partisi) lideri Abdullah 6calan posterleri altında zafer kutlaması yapılmıştır. DAEş militanları Amerikan askerlerinin kontrol6nde PYD’li ter6ristlerle anlaşarak Rakka’dan tahliye edilmiş ve bu g6r6nt6ler 14 Kasım 2017 tarihinde BBC’de yayımlandıktan sonra ABD Dışışleri s6zc6s6 PYD ile DAEş’in anlaşmasını saygı ile karşıladıklarını ifade etmiştir. ABD’nin b6lgede kendi 6ıkarlarına g6re yeni bir d6zen oluşturmaya 6alıştığı a6ık6a g6r6lmektedir. BBC muhabirleri Quentin Sommerville ve Riam Dalati’nin haberine g6re tahliyeler 14 Ekim 2017 tarihinde ger6ekleşti (BBC, 2017). Tahliye edilen DAEş’liler arasında, 6rg6t6n 6nde gelen militanlarının yanı sıra 6ok sayıda yabancı silahlı savaşçı vardı. şof6rlere, gizli tutmaları istenilen bu operasyon i6in de binlerce dolar 6deneceğı s6z6 verilmiş. B6ylece ter6r 6rg6tlerinden başta ABD olmak 6zere Batılı g66çlerin nasıl elde ettiğini BBC b6t6n d6nyaya g6stermiştir (bbc.com, 14 Kasım 2017).

Ter6r rantı ile gelişen savaş end6strisi oyun teknolojileri vasıtasıyla savaşı bir eğlenceye d6n6řt6rd6. 6rneğın CNN, ABD’nin K6rfez Savaşı ve Irak İşgalini canlı yayımla b6t6n d6nyaya izletmişti. Savaş end6strisine bir başka 6rnek İsrail’in reklam i6in L6bnan’ı işgal etmesidir. İsrail 6 Haziran 1982’de Celile Barış Operasyonu adıyla L6bnan’ı işgal etmeden 6nce İsrail Askeri Sanayi Ta’as bombalarını satmak i6in Aviation Week gibi uluslararası basın organlarında reklam kampanyası başlatmıştı. Reklamlardaki ortak 6zellik, ekranda, yapmasını istediğiniz şeyi yapacağına g6venebilirsiniz spotu altında bombalarını bırakan bir İsrail jet u6ağının g6r6nmesiydi. B6ylece k6resel medya işbirliğı ile k6resel tehdit kısa zamanda k6resel rantını doğurdu ve artık ter6r girişimciliğı yeni bir sekt6r oldu (şahin, 2017).

1- Ter6r 6rg6tlerine Destek

Ter6r 6rg6tleri varlıklarını devam ettirmek i6in yasal g6r6n6ml6 ya da yasa dışı faaliyetlerde bulunarak gelir elde etmeye 6alışmaktadırlar. Soğuk Savaş D6nemi’nde B6y6k G66çler tarafından desteklenen 6rg6tler finans konusunda sıkıntı yaşamamışlardır. Soğuk Savaş sonrası devlet desteğı azalınca, ter6r

örgütleri yasa dışı finans kaynaklarına yönelmişlerdir. Terör rantı nedeniyle dünyanın çeşitli bölgelerinde zaman zaman terör olayları çıkmaktadır. Dolayısıyla terörizm ile mücadelede terör rantının ortadan kaldırılması oldukça önemlidir. Terör örgütlerinin yabancı ülke desteği olmadan uzun yıllar eylemlerini sürdürebilmesi zordur. Örneğin PKK terör örgütü, kurulduğu yıllardan itibaren ekonomik ve siyasi olarak dış destekten faydalanmıştır. PKK yaklaşık 40 senedir, yurt içi ve yurt dışı yüzlerce askeri operasyon yapıldığı halde varlığını sürdürmektedir. Bir örgütün bu kadar operasyona rağmen varlığını devam ettirebilmesi finans kaynaklarının büyüklüğüne işaretir.

Güvenlik güçlerinin gerçekleştirdiği operasyonlarda yüksek miktarlarda uyuşturucu ele geçirilmektedir. PKK özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde kenevir ekimi ve esrar ticareti ile uğraşmaktadır. Örneğin Haziran 2014 yılında yayınlanan Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Raporuna göre 2012'de Diyarbakır'da PKK'nın yetiştirdiği yaklaşık 1 milyar TL değerindeki 500 dönüm kenevir bitkisi tespit edilerek imha edilmiştir (KOM, 2014). PKK'nın bu şekilde büyük miktarda gelir elde etmesi, uyuşturucunun terör örgütlerinin maddi gelir elde etmesi bakımından önemini göstermektedir. PKK terör örgütü uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığı faaliyetlerini terörist eylemlerin yanı sıra yürütmektedir. ABD'de yayınlanan 2000 yılı Uluslararası Suç Değerlendirme Raporu'nda PKK ile ilgili, Batı Avrupa ve Güneydoğu Anadolu'da eroin kaçakçılığı yaparak terörist faaliyetlerini finanse eden ve Türkiye'ye giren eroinden önemli gelir sağlayan bir örgüt olduğu şeklinde ifadeler kullanılmıştır (Saçan, 2005: 253). 2008 yılında düzenlenen Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu'nda Orgeneral Ergin Saygun, PKK'nın yasa dışı yollardan elde ettiği gelirin yıllık 400-500 milyon Euro olduğunu bunun yaklaşık yarısının uyuşturucudan kaynaklandığını belirtmiştir (Saygun, 2008: 210). Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığının "2018 Türkiye Uyuşturucu Raporu"na göre PKK uyuşturucu kaçakçılığından yılda 1,5 milyar dolar gelir sağlamaktadır (Hürriyet, 2018).

Türkiye uyuşturucu kaçakçılığında olduğu gibi insan ticareti ve yasa dışı göç faaliyetlerinin de geçiş güzergâhında bulunmaktadır. Türkiye'nin Ege ve Akdeniz kıyılarından teknelerle Yunan adalarına, oradan Avrupa'ya ulaşan deniz yolu güzergâhı da sıklıkla kullanılır. PKK terör örgütü, göçmen kaçakçılığını da kendisine finans sağlamak için kullanmaktadır. PKK; İran, Irak, Suriye, Afganistan, Bulgaristan ve İtalya'da faaliyet gösteren göçmen kaçakçılığı yapan organize suç örgütleri ile işbirliği içindedir (Özdemir ve Pekgözlü, 2012: 91). PKK elde ettiği gelir yanında, yasa dışı göç ettirdiği kişileri PKK yanlısı derneklere kayıt yaptırarak götürdükleri ülkelerde uyuşturucu dağıtımını işini yaptırmaktadır.

Terör örgütlerinin faydalandığı diğer önemli finans kaynaklarından birisi de silah kaçakçılığıdır. Orta Doğu'da süren istikrarsızlık ortamı bu bölgenin silah kaçakçılığı için uygun bir ortam olmasını sağlamıştır. Sadece silah kaçakçılığı bir terör örgütünü finansal olarak desteklemek için yeterli değildir. Türkiye'de özellikle Irak ve İran sınırları tüm kaçakçılık türlerinin yoğun olarak yapıldığı bölgelerdir. Sınırın dağlık yapısı ve iklim koşullarının olumsuzluğu nedeniyle kontrolün zor olması, sınırın her iki tarafında da aynı dili konuşan, kültürel olarak birbirine yakın ve akrabalık ilişkileri bulunan insanların bulunması kaçakçılık işini kolaylaştırmaktadır. Özellikle Türkiye sınırlarında gerçekleşen akaryakıt ve sigara kaçakçılığından PKK da finans sağlamaktadır. PKK terör örgütünün bu yolla sağladığı gelir yıllık 250 milyon Euro civarında olduğu tahmin edilmektedir (Saygun, 2008).

Terör örgütlerini asıl ayakta tutan kaynak ise dış ülkelerden sağlanan desteklerdir. Suriye, PKK terör örgütüne ilk olarak dış destek sağlayan ülke olmuştur. Örgüt militanları, Lübnan'da bulunan Beka Vadisi'nde, başkent Şam'da Suriye istihbarat örgütlerinin kontrolü ve desteği altında faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Öcalan, 1998 yılında Türkiye'nin baskıları sonucunda Suriye'den kovulana kadar başkent Şam'da rahatça yaşayabilmıştır (Sabah, 2011). Diğer yandan kırmızı bültenle aranan teröristlere Avrupa ülkelerinde sığınma hakkı veya vatandaşlık hakkı tanınmakta, diplomatik himaye sağlanmakta, aranan teröristlere Schengen vizeleri verilerek Avrupa'da serbestçe dolaşmalarına fırsat sağlanmaktadır. Bu tür desteklerin yanı sıra bazı ülkeler topraklarında yıllarca terör örgütü kampları bulunmasına göz yummaktadır (Hürriyet, 2017).

Avrupa'nın yanı sıra ABD de Türkiye'nin uyarılarına rağmen terör örgütü PYD'yi desteklemektedir. Son zamanlarda PYD'yi tank katili olarak nitelendirilen, lazer güdümlü olarak omuzdan atılan ve çok etkili olan lazer güdümlü anti tank füzesi javelin ve daha önce Türkiye'ye satmayı reddettiği Stinger füzesi gibi ağır silahlarla donatmıştır. El Bab operasyonunda Türkiye ile askeri ittifak görüntüsü veren Rusya da Münbiç ve Afrin'de PYD ile askerlerine YPG armasını taktırarak yakın bir ilişki içine girmiştir. Alman Hükümeti de El Bab operasyonu sırasında hasar gören tanklar için gereken savunma sistemlerinin Türkiye'ye satışına izin vermemiştir (Milliyet, 2017).

Uluslararası düzeyde en karlı endüstri faaliyetlerinin başında silah üretimi ve satışı gelmektedir. Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü SIPRI tarafından 2016 yılında yayınlanan uluslararası silah transferiyle ilgili rapora göre dünyanın en büyük silah ihracatçıları sırasıyla ABD, Rusya, Çin, Fransa ve Almanya'dır (www.sipri.org, 2016). Silah satışlarının yüzde 74'ü bu

beş ülke tarafından yapılmaktadır. En fazla silah satın alanların başında ise Ortadoğu ülkeleri gelmektedir. Küresel silah ticaretindeki payı yüzde 33'ü bulan ABD'nin ürettiği silahların yaklaşık yarısı Ortadoğu ülkelerine satılmaktadır. 2015 yılında dünyada 65 milyar dolarlık silah satılmış ve Suudi Arabistan 9.3 milyar dolarla en çok silah satın alan ülke olmuştur (Hürriyet, 2017). Suudi Arabistan gibi terörle pek ilgisi olmayan bir ülkenin bu kadar silah satın alması, ABD ve Rusya gibi küresel güçlerin ve onların silah şirketlerinin yapmış olduğu baskıları gündeme getirmektedir.

İstihbarat Uzmanı Erkut Ersoy'a göre terör örgütlerinin finans kaynaklarını kurutmak en az verilen silahlı mücadele kadar önemlidir. Para kaynakları kurutulamazsa terörle mücadele yalnızca bataklığı kurutmak yerine sivrisinekleri öldürme düzeyinde kalır. Ersoy, uyuşturucu ve kaçak sigaraya düzenlenen başarılı operasyonlarla bölücü örgütün finans kaynaklarına çok önemli darbeler indirildiğini iddia etmektedir (Ersoy, 2016). Diğer önemli bir iddiası da kaçak çayın terör örgütünün en büyük gelir kaynaklarından olduğu yönündedir. İskenderun limanına gemilerle gelen kaçak çaylar oradan kamyonlarla Yüksekova'ya getirildikten sonra paketlenip bir de üstüne sahte bandrol basılarak ithal çaymış gibi piyasaya sürülüyor. Dolayısıyla içilen her kaçak çay farkında olmadan terör örgütüne maddi gelir sağlamaktadır.

Yıllar önce Uğur Mumcu yazdığı bir makalede bankalarda açılan sırdaş hesabın ekonomi için yararlı olup olmadığını sorgularken, sırdaş hesap yolu ile bazı karanlık işler çevrildiği iddiasını gündeme getirmişti (Mumcu, 1994: 32). “Terörü kim finanse ediyor sorusunun herkesin aklına takıldığını” söyleyen Mumcu, “milyarlarca liralık silah yakalanırken aslında yakalanmayan silahlarında hesaba katılmasını ve bu paraların nereden geldiğinin ve nasıl sağlandığının somut belgelerle ortaya konulması” gerektiğini yıllar önce yazmıştı. “Bunun yapılması halinde en azından Türkiye'deki terörün bir bölümü, çok önemli ipuçları ile gözler önüne serilmiş olur” diyen Mumcu, “aksi takdirde, kısır döngüler içinde zaman yitirileceğini” öne sürmüştü.

Terörün ekonomik maliyeti de altı çizilmesi gereken bir konudur. 2015 yılında Paris'teki terör saldırılarının sadece cana ve mala zarar vermekle kalmadığı, ekonomiye de zarar verdiği çok iyi bilinen bir gerçektir. Özellikle turizmin terör saldırılarından önemli ölçüde etkilendiğini iddia eden Avusturya Linz Üniversitesi'nden iktisatçı Friedrich Schneider'a göre terör saldırılarından sonra Fransız vatandaşlar daha az para harcamış ve turizmin azalmasıyla birlikte özellikle lüks eşya satışlarında düşüş olmuştur (www.dw.com.tr, 2015). Zaten İsviçreli Bruno Frey gibi ekonomi uzmanları, Paris'teki moda evlerinin

saldırılarından sonra kesinlikle ciro kaybına uğrayacağını tahmin etmişlerdi (www.dw.com.tr, 2015).

Yatırımcıların da terör nedeniyle temkinli davranmaya başlayacaklarına dikkat çekilmektedir. Terörizm dış ticarete geniş çaplı zarar vermektedir. Terörist saldırılar nedeniyle güvenlik önlemleri ve kontroller artırıldığı için harcamalar da yükselmektedir. Bu tür masrafların ülke ekonomisi açısından üretken olmayan, fazladan yatırımlar anlamına geldiğine değinen iktisatçı Schneider’a göre eğer bu harcamalar eğitime ve altyapıya yapılmış olsaydı, o zaman üretimde verim artışı yaşanırdı (www.dw.com.tr, 2015). Burada altı çizilmesi gereken önemli bir husus, Türkiye yıllardır terörle mücadelede güvenlik önlemlerine fazla harcama yapmak yerine eğitime ve alt yapıya yatırım yapsaydı milyarlarca dolarlık yatırımlarla Türkiye en gelişmiş ülkeler sınıfına rahatlıkla girmiş olurdu. Bu bağlamda, terörü destekleyen ülkelerin terör örgütlerini kullanmaları yüzünden Türkiye’nin gelişmesi engellenmiştir şeklinde öne çıkan yorum ve analizler ulusal ve uluslararası medyada son zamanlarda daha fazla yer bulabilmektedir (www.pa.edu.tr, 2019). Örneğin Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) stratejik araştırmalar uzmanı uzmanı Hüseyin Alptekin “PKK Terörünün Analizi; Türkiye Terör Olayları Veri Tabanı” kitabında Türkiye’de son 35 yılda PKK tarafından yapılan terör olaylarının somut veri analizini yapmış ve Türkiye’de bölgesel yatırımların nasıl engellendiğini detaylı bir şekilde ortaya koymuştur (setav.org, 2019).

2- Teröre Karşı Terörle Savaşmak

İngilizler Ortadoğu’daki çıkarlarını korumak için Filistin de olduğu gibi isyancılarla mücadele için bölgeyi çok iyi bilen ve bölgedeki aşiretlerle iyi ilişkilerde bulunan meşhur Lawrence gibi ajanları illegal faaliyetlerde kullandılar. Örneğin eski Britanya elçisi Mackereth 1933’te Şam’a atandığında işinin çoğu kısmının alışılmışın dışında olduğunu ifade etmiştir (Barr, 2011: 184). Mackereth Suriye sınır bölgesinde isyancı gruplara müdahale etmesi için Arap suikastçiler tutmuştu. Şam da Grand Otel’de Arap isyancılarından bilgi almak için muhbir olarak kullanılan kişi bir garsondu. Eski asker Arthur Lane’in itiraflarına göre, İngiliz kuvvetleri Suriye’de yerlere döşenmiş bomba tehdidiyle mücadele ederken Arap esirleri en öndeki aracın önüne mayın tarayıcı gibi oturtuyorlardı. Şoför kamyonun sallanması için direksiyonu sağa sola kırınca zavallı Arap ön tarafa düşüyordu, şanslıysa kırık bacakla kurtuluyordu şansı yoksa arkadan gelen kamyon ona çarpıyor ve hiç kimse ondan kalan parçaları toplamaya da zahmet etmiyordu. Esir azaldığı için Lane’in komutanı bu uygulamayı sona erdirmiş.

İngilizler Ortadoğu'da Arap isyancıları yenmek için Fransızlardan destek alamayınca Orde Wingate 1938 yılında içinde Yahudi terör örgütü Hagana üyesi olan yerel Musevilerden oluşan ve sert taktikler kullanan Özel Gece Ekipleri kurmuştu. Konuşmayı reddeden Arapları kumla boğmaya çalışıp sonra da öldürdüklerinde diğerleri konuşmak zorunda kalıyordu. Gertrude Bell'de bölgede ve özellikle Irak ve Suriye'de kullanılan ve Çöl Kraliçesi lakabı ile meşhur olan bir ajandı (Wallach, 2017). Gertrude Bell'in gönderdiği Suriyeli kardeşlerinin Fransızları kovmasını sağlayacak olan Dürzilerdir şeklindeki notu Fransızlar bir şekilde ele geçirmişlerdi (Barr, 2011: 148). Ortadoğu'da terör örgütleri ile çıkarlarını korumaya çalışan İngilizler sürekli olarak bölge ülkelerinde böl ve yönet taktiğini uygulamıştır. Bunun bir dönem anlaşılması üzerine Gertrude Bell babasına yazdığı 1600 mektuptan birinde Irak'taki olaylarla ilgili olarak bölgedeki insanların İngilizlerin yenemeyeceği bir şeyi keşfettiğini ve Şiiilerle Sunnilerin birlikte hareket ettiklerini söylemiştir. Birinci Dünya Savaşı sırasında İngiliz Hükümeti'nin Arap isyanları stratejine danışmanlık yapan Bell Arabistanlı Lawrence olarak bilinen ünlü İngiliz ajan Thomas Edward Lawrence'e Orta Doğu'da aşiretleri tanıma ve strateji geliştirme konularında yardımcı olmuştur (www.independentturkish.com, 2019). Osmanlıya yakın aşiretleri belirleyen Bell, isyanların hangi noktalarda başlayacağına kadar detaylı bilgileri aktararak İngilizlerin birçok cephede Osmanlıya karşı savaş açmasına öncü olmuştur.

Günümüzde benzer şeyler ABD eliyle olmaktadır. Şu anda Suriye'de oluşturulmaya çalışılan özerk bölge için kullanılan bölge yetkilisi Amerikalı McGurk istifa ettiğinde yeni Lawrence olarak bilinmekteydi. 1947'de; Başkan Truman döneminde, Amerika'nın Komünizme karşı politikalarını desteklemek üzere CIA'e, gizli psikolojik eylemlere başlaması talimatı verildi. ABD'nin gizli harekât yöntemleri, doğrudan önleyici eylemlerde bulunma; bu amaçla propaganda, ekonomik savaş, sabotaj, düşman yönetimleri devirmek; bu amaç doğrultusunda teröristlere, direniş hareketlerine destek vermek şeklinde sıralanıyordu. Gizli kararnamede gizli eylem, ABD'nin dış politikası doğrultusunda hükümetleri, olayları, örgütleri ya da kişileri etkilemek üzere yapılan ama Birleşik Amerika hükümetinin ilişkisinin belli olmayacağı örtülü eylem şeklinde tanımlanmıştı. 1970'li yıllarda CIA'nın Türkiye şefi olan Paul Henze 12 Eylül darbesini Başkan Jimmy Carter'a, Ankara da ki çocuklar başardı diye haber vermişti (Temelkuran, 2016: www.theguardian.com).

İngilizlerin daha önce yaptıkları gibi ABD'de dünyanın çeşitli bölgelerinde terör örgütlerini desteklemiş ve kendi çıkarlarına göre bölge ülkelerinde hükümetler kurdurmuştur. Terörle savaş ilk olarak Reagan tarafından Soğuk Savaş'ın yerine geçmesi için başlatıldı. Bu, halkı korkutmak ve bu şekilde genel savaş harcamaları için bir araçtı. Şimdi ise aynı yönde ve daha saldırgan bir

hareket görülüyor. Sivillere saldırıları durdurma teşebbüsleri bir savaş olmadan da devam ettirilebilir mi? Amerikalı dil bilimci ve siyasi eleştirmen Noam Chomsky'ye göre Reagan yönetimi göreve geldiğinde, en önemli amaçlarının uluslararası terörizmi tamamen yok etmek olduğunu açıklamıştı. Chomsky, Reagan yönetiminin terör belasının üstesinden, inanılmaz geniş bir çerçevede, uluslararası bir terörist ağ kurarak geldiklerini iddia etmektedir. Chomsky ayrıca işkenceler, sakatlamalar, tecavüzler ve katliamların araçlar tarafından gerçekleştirildiğinin altını çizmektedir.

Chomsky, Medya Gerçeği kitabında ABD medyasında her zaman bir tehdit unsuru olduğunu savunmaktadır. Sovyetler Birliği çökene kadar bu tehdidin komünizm olduğunu, sonrasında bunun yerini terörizmin aldığını söyleyen Chomsky'ye göre, demokrasinin düşmanları eğer komünist değilse, o zaman ABD medyası onları terörist olarak görmektedir. Ayrıca ABD Latin Amerika ülkeleri, Vietnam ve Kamboçya'yı bombaladığında gerekçe komünizm tehdidi olarak gösterilirdi, günümüzde ise Irak, Libya ve Suriye gibi diğer bölgelerde bombalama ve işgal gerekçesi demokrasi götürme çabası olarak gösterildi.

ABD medyasının terörizm konusunda tutumunu tartışan Chomsky, terörizm ile ilgili rasyonel olan ve rasyonel olmayan tutumlardan bahsetmektedir (Chomsky, 1993: 176). Birincisi terörizm, gerçekler ne olursa olsun, resmi düşmanın üzerine atabiliriz diyen Chomsky medyanın tamamen rasyonel dışı davranarak irrasyonel olan bu tutumu benimsediğini ifade etmektedir. İkinci tutum ise terörizm olgusunu ciddiye alabilir, terörizmin üzerinde durulup mahkum edilmesi gereken bir şey olduğunu kabul edebilir, iyice inceleyebilir ve nerede ortaya çıkarsa çıksın teşhir edebiliriz diyen Chomsky, terörizmi ciddiye almak için bütün nedenlerin mevcut olduğunu iddia etmektedir. Chomsky, Medya Gerçeği kitabında ABD medyasının İsrail konusundaki tutumunu da eleştiriyor. İsrail'in Filistin'e saldırılarını meşru görerek, haklı gösterdiğini ifade ediyor.

Noam Chomsky, ABD'nin terör örgütlerini bir şekilde kışkırttığını da 11 Eylül saldırıları sonrası ABD askerlerinin Bin Ladin'in cesedini okyanusa atmaları ile örneklendirmiştir, bu hareketi insan haklarına aykırı bulduğunu ve bunun Müslümanları tahrik edici olduğunu ve bu yüzden radikal grupların bu tutumu kullanabileceklerini savunmuştur (Chomsky, 2011: www.aljazeera.com.tr). Iraklı komandolar George Bush'un evine saldırıp, onu öldürdükten sonra cesedini Büyük Okyanus'a atsaydı nasıl tepki verirdik diye bir soru sormak aydınlatıcı olabilir diyen Chomsky; Bush'un, tartışmasız bir şekilde, yüzbinlerce ölü, milyonlarca mülteci ve ölüm saçan mezhep çatışmalarına neden olan bir suçlu olduğunu iddia etmiştir. Daha da ileri giden Chomsky işlenmiş olan bu

suçların, Bin Ladin'e atfedilen suçların hepsini büyük oranda aştığını ve üstelik bunun tartışılmaz olduğunu öne sürmektedir.

Chomsky'nin en dikkat çekici iddialarından biri de Nürnberg yargılamaları sırasında kabul edilen hukuk normları uygulanmış olsaydı, İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD'de görev yapan tüm devlet başkanlarının savaş suçlusu ilan edileceği yönündedir. Gerçekten eski ABD Başkanları dolaylı ya da dolaysız birçok uluslararası krizlerde terör örgütlerini diğer ülke hükümetlerine baskı unsuru olarak kullanmışlar ve gerektiğinde o ülkeleri işgal dahi etmişlerdir. Böylece uluslararası terör örgütleri ortaya çıkmış ve bundan en fazla rant elde eden ülkelerin başında ABD gelmiştir. Geçmişten bu tür olaylara örnek vermek için bazı ABD Başkanlarının politik uygulamalarını ve satacakları silahları denemek için yaptıkları işgalleri ve saldırıları hatırlamakta fayda vardır.

Başkan Truman göreve gelmesinin hemen ardından Hiroşima'ya atom bombası atıldı. Hiroşima'ya ve Nagazaki'ye atılan bombalar yeni bir silah teknolojisinin test edilmesinden ibarettir. Japonya teslim olduktan sonra bile binlerce uçak Japonya'yı bombaladı. Bu dönemde ayrıca, Yunanistan'da Nazi yanlısı yaklaşık 150 bin isyancı katledildi (www.ntv.com.tr). 1949 Cenevre sözleşmeleri 8.maddesine göre Eisenhower döneminde 1951 ve 1952 yıllarında Kuzey Kore'nin bombalanması sivil halk gözetilmediği için açık bir savaş suçudur (dw.com, 2017). Eisenhower döneminde Kore'de bombalanacak hiçbir yerin kalmadığı, üstelik askerlerin sele tutulan köylüleri seyretmekten hoşlandıkları için barajları havaya uçurduğu iddia edilmektedir. Nürnberg'de su kanallarındaki setleri kaldırıp baskınlara sebep olanlar idam edilmişti. Eisenhower dönemi, Guatemala'da işlenen korkunç suçlarla devam etti.

Kennedy'de Vietnam'a saldırmış, Güney Vietnam'ı işgal etmiştir. 1961 ve 1962'de ABD Hava Kuvvetleri'ne ait napalm yüklü uçaklar köyleri bombalamışlardır (Yeni Şafak, 2017). Bunun yanı sıra, ABD'nin doğrudan desteğiyle Latin Amerika'da çeteler türetilmiş, bölgede yıllarca süren baskı rejimlerinin tohumları atılmıştır. Nixon döneminde 1973'te, Kamboçya'ya düzenlenen hava saldırıları ile iç bölgelerde yaşayan köylüler katledilmiştir (The New York Times, 1970). Bu saldırılardan sonra uluslararası terör örgütlerinden Kızıl Kmerler kurulmuştur. Sonraki yıllarda bölgede ABD tarafından gerçekleştirilen eylemlerde yaklaşık 600 bin kişinin öldürüldüğü varsayılıyor (www.politifact.com, 2014). Carter döneminde de Doğu Timor'un Endonezya tarafından işgali sırasında nüfusun yaklaşık dörtte biri katledildi (Chomsky, 1981). Bu katliamda kullanılan silahların yüzde 90'ı Amerikan malıydı. İşgal sırasında Endonezya'da silah bitince, Başkan Carter 1978 yılında silah sevk etmiş ve böylece birkaç günde 40 bin kişi katledilmişti (The New York Times, 1978).

Reagan döneminde ise savaş suçları artık zirve yapmış, ABD bu dönemde Uluslararası Adalet Divanı tarafından Nikaragua'daki askeri eylemleri yüzünden hukuka aykırı güç kullandığı gerekçesiyle kınanmıştı (www.icj-cij.org, 1986). ABD'nin doğrudan destek verdiği savaş suçu olan bu uygulamalar yüzünden Orta Amerika'da yaklaşık 200 bin kişi katledilmişti. Ayrıca BM raporlarına göre, 1980 ila 1988 yılları arasında, Afrika'nın güneyinde yaklaşık bir buçuk milyon insan öldürüldü ve en az 60 milyar dolarlık ekonomik zarar meydana gelmişti. ABD'nin işlediği savaş suçları sadece diğer dünya ülkeleri tarafından en fazla kınama ile geçirilebilmektedir. Zaten BMGK'nin yapısı değişmedikçe dünyada adaletin tüm ülkeler ve insanlar için uygulanması hayalden öteye gidemez, bu da idealist politikalarla değil realist politika uygulamaları ile değişebilir.

Clinton döneminde de Bağdat, Iraklı olup olmadığı bilinmeyen birinin Bush'a başarısız bir suikast düzenlediği gerekçesi ile bombalanmıştır (www.washingtonpost.com, 1993). Clinton döneminde ayrıca, Güney Amerika'ya gönderilen askeri yardımların neredeyse yarısı Kolombiya'ya aktarıldı. Aynı dönemde Kolombiya'da binlerce kişi katledildi. Dolayısıyla bütün bu suçları kapsayan bir iddianame hazırlanması küresel güçlerin baskısı yüzünden ihtimal dışı kalmaktadır.

ABD'nin işlediği suçlara bir örnekte Türkiye'den verilebilir. Rahmetli Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Eşref Bitlis, Çekiç Güç'ün Türkiye aleyhindeki ve yasadışı faaliyetlerini somut olarak saptamıştı (www.sabah.com.tr, 2010). 17 Aralık 1992'de İncirlik'teki Çekiç Güç karargahından kalkan Awacs erken uyarı uçağı, Körfez Savaşı sonrasında keşif görevi için Irak'a ait uçak ve helikopterlerin uçuş yapmasının yasak olduğu 36. paralelin kuzeyini gözetlemekteydi. Awacs radarında Eşref Bitlis'i Irak'ın Selahattin kentine götüren Türkiye'ye ait bir helikopter saptamıştı. Türkiye, Eşref Bitlis'i taşıyan helikopterin taciz edilmemesi uyarısını defalarca yaptığı halde ABD'ye ait uçaklar, Selahattin kenti yakınlarında, Türk helikopterine, uçuş güvenliğini tehlikeye sokacak kadar yaklaşıp taciz etmiştir. Bu olaydan iki ay sonra, 17 Şubat 1993'te Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Eşref Bitlis'in uçağı sabotajla düşürülmüştür. Eşref Bitlis 10 Ocak 1992'de Çekiç Güç'e ait bir helikopterin Şırnak yakınlarındaki Bisi yaylasına yardım malzemesi attığını fotoğraflarla belgelemiştir. Bu yüzden, ABD'li Tümgeneral, Mart 1992'de, Bitlis'i Çekiç Güç hakkında bilgi topladığı için ABD'ye ve Genelkurmay Başkanlığı'na şikayet etmişti. Ayrıca, gıda yardımı görüntüsüyle Kuzey Irak'a sokulan silahları yakalatan da Bitlis olmuştu. Bitlis, Özal'a yazdığı mektupta, Çekiç Güç'ün PKK ile birlikte hareket ettiğini bildirmişti. Çekiç Güç'ün verdiği bu silahlar PKK'lılarda yakalanmıştı. O zaman PKK'ya gizlice yardım eden ABD

günümüzde gizleme gereği duymamakta ve PYD'ye binlerce tır silah yardımını açıkça yapmaktadır.

Diğer yandan, Türkiye'de görev yapan en son ABD Büyükelçisi John Bass veda etmeden önceki basın toplantısında trajik bir şekilde Ankara Gar saldırısını hatırlatmıştı (www.milliyet.com.tr, 2017). İlginç bir şekilde Bass, DAES'in son dokuz aydır Türkiye'de kayda değer bir eylem gerçekleştirmemesinin, Türkiye-ABD işbirliğinin bir sonucu olduğunu söyledi. Yani bu saldırılar ABD işbirliği ile önlenabilir iması terör örgütleri ile ABD'nin ilişkisini ve onlar üzerindeki etkisini açıkça göstermektedir. Zaten ABD'nin Türkiye'de PKK eylemlerini, büyükelçinin verdiği DAES örneğindeki gibi, durdurabileceği açık bir gerçektir. Terörden rant elde edilmesine bir diğer önemli örnekte Yahudi soykırımı ile ABD ve İsrail'in sağladığı büyük miktarlardaki kazançtır. Holokost Endüstrisi kitabında Norman Finkelstein kendi çektikleri acıların istismarına karşı çıkmaktadır (Finkelstein, 2010). Bu istismarın ABD'nin ve İsrail'in Ortadoğu'da yaptıklarını meşrulaştırmak için kullanılmasına isyan eden Finkelstein'a göre Yahudi Soykırımı kullanılarak ABD ve İsrail politikaları meşrulaştırılıyor.

SONUÇ

Suriye iç savaşı ile birlikte Orta Doğu haritasının yeniden çizilmesi tartışmaları gittikçe artmaktadır. Ne yazık ki Sykes-Picot Anlaşması Orta Doğu sınırlarının temelini oluşturmaktadır. Başta ABD olmak üzere Batılı ülkeler için önemli olan petrol arzı olduğu için Orta Doğu haritası yeniden çizilmeye çalışılmaktadır. Şu anda Irak ve Suriye fiili olarak parçalara ayrılmıştır. Zaten Küresel güçler sadece kendi çıkarlarını düşünerek değişiklikler yapmayı meşru bir hak olarak görmektedir. Geçmişte bunun en belirgin örneği Britanya'nın kırk haramiler olarak adlandırılan Churchill, Lawrence ve Gertrude Bell gibi Orta Doğu uzmanlarının Kahire'de toplandıktan sonra Faysal'ı Irak olarak anılacak ülkenin yöneticisi olarak getirmeleridir. Çünkü onlara göre Orta Doğu'da olan her şey masrafların kısıtlanmasının yanında ikinci plandadır, bu yüzden en iyi ve en ucuz çözüm tercih edilir. Üstelik Faysal tahta çıkarken Irak milli marşı olmadığı için İngiliz askerlerden oluşan orkestra God Save the King'i (Tanrı Kralı Korusun) çalmıştı. Burada vakit çok geç olmadan, bölge ülkelerinden Türkiye, İran, Mısır ve Suudi Arabistan öncü Müslüman ülkeler olarak ellerini taşın altına koyarak inisiyatif almalı ve aktif bir şekilde bölgede barışı temin etmek için spor başta olmak üzere müşterek kültürel işbirlikleri zeminlerinin alt yapılarını oluşturmalıdır.

Bölgede rant elde etmek için kullanılan bazı terör örgütleri üzerinden Batılı güçler kendi çıkarlarına göre yeni düzen kurmaya çalışmaktadır. Bölgedeki ana aktörler olan Türkiye, İran, Suudi Arabistan ve Mısır gibi ülkelerin bir araya gelerek bölge dışı aktörlerin operasyon yapmasını engellemeleri şarttır. Kendi aralarındaki sorunları en azından şimdilik ertelemek ve daha sonra da çözmek için ortak platformlar oluşturmak zorundadırlar. Aksi takdirde Orta Doğu'nun kadim milletleri olarak kendilerine Küresel güçlerin dayattığı haritaları kabullenmek durumunda kalabilirler. Dolayısıyla bölgede barış ve huzurun sağlanabileceği yeni düzenlemelerin yapılması için bölge ülkelerinin müşterek çıkarları ön plana çıkmalıdır. Diğer taraftan, terörizmle mücadelede özgürlük, hukukun üstünlüğü ve demokrasi gibi uluslararası toplumun müşterek değerlerinden taviz verilmesi terörizmi zafere götürür. Terörizmle hukuki mücadele edilirken mağduriyetler oluşması halinde terör örgütleri mağduriyetleri uluslararası arenada kendi lehlerine kullanarak farklı kesimlerden destek almaya devam edebilmektedir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Alptekin, H. (2019). *PKK Terörünün Analizi; Türkiye Terör Olayları Veri Tabanı*. SETA Yayınları.
- Barr, J. (2011). *Kırmızı Çizgi*. Pegasus yayınları.
- Chomsky, N. (1993). *Medya Gerçeği*. Tüm zamanlar yayıncılık.
- Finkelstein, N. G. (2010). *Holokost Endüstrisi*. Kırmızı Kedi yayınevi.
- Mumcu, U. (1994). *Terörsüz Özgürlük*. Tekin yayınevi.
- Saçan, S. (2005). *Ak Babalar Örgütü*. Bir Harf yayınları.
- Saygun, E. (2008). *Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği*. Terörle Mücadele Merkezi yayını.
- Yayla, A. (1990). Terör ve Terörizm Kavramlarına Genel Bir Bakış. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 14/1, 335-385.
- Wallach, J. (2017). *Çöl Kraliçesi: Gertrude Bell'in Olağanüstü Yaşamı*. Can yayınları.

İnternet

- Şahin, İ. (2017). Terör Rantı. <https://www.dirilispostasi.com/gundem/teror-ranti-78576318e540432e753d6d>, Erişim tarihi: 15.11.2017.
- Ersoy, E. (2016). PKK Terör Örgütü Dosyası, www.turkishnews.com/tr, Erişim tarihi: 18.04.2018.

Uluslararası Barışa Bir Engel Olarak Terörizm

- www.aljazeera.com.tr/gorus/chomsky-11-eylul-baska-bir-yol-var-miydi, Erişim tarihi: 21.10.2017.
- www.bbc.com/turkce/haberler/2015/11/151113_paris_saldiri, Erişim tarihi: 10.01.2018.
- www.chomsky.info/priorities01, Erişim tarihi: 11.02.2018.
- www.dw.com/tr/terorun-ekonomik-maliyeti, Erişim tarihi: 17.11.2015.
- www.hurriyet.com.tr, Alpler’de PKK Kampı, Erişim tarihi: 21.06.2017.
- www.icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf
- www.independentturkish.com/node/43831/haber/irak'in-tacsiz-kralicesi-gertrude-bell, Erişim tarihi: 15.12.2019.
- www.milliyet.com.tr, ABD Askerleri ile PYD’nin Skandal Fotoğrafları, Erişim tarihi: 30.04.2017.
- www.ntv.com.tr/galeri/teknoloji/tum-zamanlarin-en-cok-satan-oyunlari, Erişim tarihi: 11.04.2017.
- www.nytimes.com/1970/05/01/archives/nixon-sends-combat-forces-to-cambodia-not-an-invasion-president.html
- www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/PKK_Ornegi_Raporu_TR.pdf, Erişim tarihi: 13.03.2018.
- www.politifact.com/factchecks/2014/sep/11/henry-kissinger/kissinger-drones-have-killed-more-civilians-bombin/
- www.sabah.com.tr, 5 Yıldızlı Suriye Günleri, Erişim tarihi: 06.09.2011.
- www.setav.org/teror-orgutu-pkk-ile-ilgili-veriler-kodlandi/, Erişim tarihi: 16.11.2017.
- www.sipri.org/yearbook/2016, Erişim tarihi: 10.11.2017.
- Temelkuran, Ece. (2016). Yet again Turkey’s children have awoken to darkness at dawn, www.theguardian.com/commentisfree/2016, Erişim tarihi: 15.03.2017.
- www.washingtonpost.com/wp-srv/inatl/longterm/iraq/timeline/062793.htm
- www.yenisafak.com/dunya/yirminci-yuzyilda-soykirimlar-abdnin-vietnam-isgali-2807052